

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27.03.1981, sp. zn. 11 Tz 9/81, ECLI:CZ:NS:1981:11.TZ.9.1981.1

Číslo: 26/1982

Právní věta: Zanedbáním povinné výživy ve smyslu § 213 tr. zák. se rozumí nejen neplnění výživného poskytovaného v penězích, ale i neplnění povinnosti vyživovat jiného v naturální formě a povinnosti zaopatřovat jiného, tedy neplnění povinnosti poskytovat dítěti stravu, ošacení, bydlení, pečovat o jeho zdraví a čistotu, vykonávat nad ním dohled a popř. opatřovat další prostředky potřebné pro jeho všestranný rozvoj ve smyslu § 33 odst. 1 zák. o rodině. Jednočinný souběh trestných činů zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák. o ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 tr. zák. je možný.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 27.03.1981

Spisová značka: 11 Tz 9/81

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Ohrožování výchovy mládeže, Zanedbání povinné výživy

Předpisy: 140/1961 Sb. § 213
§ 217

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 26/1982 sb. rozh.

Zanedbáním povinné výživy ve smyslu § 213 tr. zák. se rozumí nejen neplnění výživného poskytovaného v penězích, ale i neplnění povinnosti vyživovat jiného v naturální formě a povinnosti zaopatřovat jiného, tedy neplnění povinnosti poskytovat dítěti stravu, ošacení, bydlení, pečovat o jeho zdraví a čistotu, vykonávat nad ním dohled a popř. opatřovat další prostředky potřebné pro jeho všestranný rozvoj ve smyslu § 33 odst. 1 zák. o rodině.

Jednočinný souběh trestných činů zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák. o ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 tr. zák. je možný.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 27. 3. 1981 sp. zn. [11 Tz 9/81.](#))

K stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR Nejvyšší soud ČSR zrušil

usnesení městského soudu v Praze ze dne 2. září 1980 sp. zn. 6 To 377/80 i rozsudek obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 30. července 1980 sp. zn. 2 T 55/80 a tomuto obvodnímu soudu přikázal, aby věc obviněné M. N. znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 9 z 30. 7. 1980 sp. zn. 2 T 55/80 byla obviněná M. N. uznána vinnou trestným činem příživnictví podle § 203 tr. zák. a ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 písm. a) tr. zák. a za to byla odsouzena podle § 203 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, pro jehož výkon byla zařazena do první nápravně výchovné skupiny. Proti tomuto rozsudku podala obviněná odvolání, které městský soud v Praze usnesením z 2. 9. 1980 sp. zn. 6 To 377/80 podle § 256 tr. ř. zamítl.

Trestná činnost obviněné spočívala podle zjištění obvodního soudu v tom, že od ledna 1979 do 22. 4. 1980 s výjimkou měsíců října a listopadu 1979 v Praze 9 jednak nepracovala ani se nestarala o svou domácnost a zdržovala se převážně v restauracích a na ubytovnách různých mužů, od nichž se nechala vydržovat, jednak nepečovala o své nezletilé děti E. N., nar. r. 1969, R. N., nar. r. 1971 a M. N., nar. r. 1972, nechávala je bez dozoru, takže byly odkázány samy na sebe, přicházely na vyučování nepřipravené, v jejich přítomnosti v podnapilém stavu nadávala svému manželovi, nevařila jim ani nepečovala o jejich čistotu a ošacení a v důsledku toho byla nad nimi nařízena ústavní výchova a dne 13. 9. 1979 byly v zanedbaném stavu, zavšivené a podvyživené dány do dětského ústavu.

Proti citovanému usnesení městského soudu v Praze podal generální prokurátor ČSR ve lhůtě stanovené v § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona. Ve stížnosti pro porušení zákona bylo vytknuto, že obvodní soud sice správně zjistil skutečný stav věci, ale pochybil, když nezkoumal, zda obviněná se nedopustila i trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., přičemž měl současně zjišťovat, zda svým jednáním nevydala děti nebezpečí nouze a zda tato okolnost svou závažností podstatně nezvyšuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost natolik, že lze použít přísnější právní kvalifikace podle § 213 odst. 3 tr. zák., pro niž svědčí nezáměr obviněné o vytvoření přeměřeného rodinného prostředí, v důsledku čehož došlo k úplnému rozpadu rodiny a všechny tři děti byly tak zanedbány, že byl ohrožen jejich vývoj a musely být umístěny do ústavní péče. Městský soud v Praze porušil zákon tím, že uvedené pochybení obvodního soudu v právní kvalifikaci jednání obviněné nenapravit, ač to podle zákona mohl učinit.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Obvodní soud na podkladě provedeného dokazování především zjistil, že obviněná, ačkoliv byla vdaná a matkou tří nedospělých dětí, se ve shora uvedené době nestarala o svou domácnost a nikde nepracovala, doma většinou ani nebyla a převážně pobývala u jiných mužů, s nimiž udržovala známost a nechala se jimi vydržovat. Tento náležitě zjištěný skutečný stav věci obvodní soud správně posoudil i po stránce právní, když v něm shledal zákonné znaky trestného činu příživnictví podle § 203 tr. zák.

Důkazům provedeným v hlavním líčení odpovídá i další zjištění obvodního soudu, že obviněná v době od ledna 1979 do 13. 9. 1979, se nestarala o své tři nedospělé děti, nechávala je samotné bez dozoru, takže byly odkázány samy na sebe, neposkytovala jim potřebné jídlo přesto, že dostávala od manžela peníze na domácnost, neprala na ně, nevedla je k tomu, aby se doma učili a v důsledku toho docházely do školy nepřipravené na vyučování, nepečovala o jejich ošacení ani o osobní hygienu, což mělo za následek, že děti byly špinavé a zavšivené, chodily v roztrhaných šatech a byly i jinak neupravené. Tyto závažné nedostatky ve výchově vedly k vážnému ohrožení tělesného a duševního vývoje dětí, a proto byla rozhodnutím soudu nařízena nad všemi ústavní výchova od

13. 9. 1979. Při přijetí dětí do ústavu bylo zjištěno, že děti jsou velmi zanedbané, zavšivené a podvyživené a podle zprávy zvláštní školy internátní v Radeníně u Tábora, kde jsou děti umístěny, intelekt všech tří dětí odpovídá slabšímu průměru až podprůměru, což bylo zaviněno především výchovnou zanedbaností v rodině.

Při právním hodnocení těchto zjištěných skutečností obvodní soud správně rozpoznal, že obviněná umožňovala dětem vést zahálčivý život tím, že soustavně po dlouhou dobu zanedbávala péči a dozor nad dětmi, které tak byly ponechány samy sobě a vystaveny různým nepříznivým vlivům. To se projevovalo zejména v tom, že děti nebyly vedeny k přípravě na školní vyučování ani k dodržování základních zásad osobní hygieny, čímž jim bylo znemožněno, aby si osvojily jednak základní poznatky nezbytné pro to, aby se staly platnými členy společnosti, a jednak i určitý pracovní režim obdobný normální pracovní činnosti, jehož nedodržováním se navykaly zahálet. Tím byly děti vydány nebezpečí zpustnutí, které u nich již bezprostředně hrozilo; o tom svědčí skutečnost, že děti byly v důsledku jednání obviněné po duševní i tělesné stránce tak vážně zanedbané, že musela být nad nimi nařízena ústavní výchova. V jednání obviněné jsou tak naplněny znaky trestného činu ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 písm. a) tr. zák., a proto obvodní soud nepochybil, když obviněnou uznal vinnou tímto trestným činem, přičemž také z hlediska subjektivní stránky správně zjistil, že obviněná jednala úmyslně, neboť již délka doby, způsob a intenzita jejího jednání svědčí o tom, že věděla, že tímto svým jednáním může umožnit dětem vést zahálčivý život a vydat je tak nebezpečí zpustnutí a pro případ, že takové následky způsobí, byla s tím srozuměna.

Stížnosti pro porušení zákona třeba přisvědčit pokud vytýká, že obvodní soud tím, že celé toto zjištěné jednání obviněné posoudil jen jako trestný čin ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 písm. a) tr. zák. nevystihl skutečnost, že obviněná v rámci zanedbávání celkové péče o děti neposkytoval dětem potřebnou výživu a nezajišťovala ani jejich další zaopatření. Obvodní soud v tomto směru zjistil, že obviněná přesto, že jí manžel poskytoval peníze na domácnost, dětem, pokud byly doma, řádně neuvařila a ani jinak neopatrovala jejich výživu, nevyprala na ně, neopatřila jim náležité ošacení a nezajistila, aby měly školní potřeby.

Z ustanovení § 33 odst. 1 zák. o rod. vyplývá, že o výživu dětí pečují oba rodiče. V případě, že jeden z rodičů poskytuje příspěvek na výživu v penězích a druhý z nich pečuje o dítě osobně, podle důvodové zprávy k ustanovení § 85 a § 86 zák. o rod. práce a osobní péče, které jim jeden z rodičů vynakládá ve formě tzv. naturálního plnění, odpovídá příspěvku druhého z rodičů, který jej poskytuje v penězích. Proto výživným, o němž jedná třetí část hlavy první zákona o rodině, se rozumí nejen výživné poskytované v penězích, ale i výživné vynakládané v tzv. naturální formě, přičemž výživným tu je nejen poskytování stravy, ale i ošacení a řádného bydlení, dále péče o zdraví a čistotu dítěte, výkon dohledu nad dítětem a popřípadě i opatrování dalších prostředků potřebných pro všestranný rozvoj dítěte ve smyslu § 33 odst. 1 zák. o rod. Za tyto práce potřebné k uspokojování osobních potřeb dítěte by totiž bylo nutno platit, kdyby je rodič nevykonával osobně. Z tohoto hlediska je i poskytování naturálních potřeb zákonnou povinností vyživovat jiného ve smyslu § 213 tr. zák., a proto je třeba zaviněné neplnění výživného v naturální formě postihnout podle ustanovení § 213 tr. zák. o zanedbání povinné výživy. V případě, že rodiče zanedbávají péči o výchovu dítěte a vydávají je v nebezpečí zpustnutí a současně zaviněné neplní vyživovací povinnost k dítěti, bude takové jednání zpravidla posouzeno jako trestný čin ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 tr. zák. v jednočinném souběhu s trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák.

Pokud tedy obvodní soud zjistil, že obviněná výše uvedeným způsobem úmyslně zanedbala i plnění výživného dětem v jeho naturální formě, měl toto její jednání posoudit též jako trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák., přičemž vzhledem k tomu, že děti již trpěly podvyživou a musely být mimo jiné i z tohoto důvodu umístěny v dětském ústavu, přicházelo v úvahu posoudit jednání obviněné i podle vyšší trestní sazby stanovené v § 213 odst. 3 tr. zák. Okolnost, že děti byly vydány nebezpečí nouze, je již vzhledem k následkům, které mělo pro děti jednání obviněné, tak

závažná, že je jí podstatně zvyšován stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost, takže je v tomto případě splněna i materiální podmínka pro použití vyšší trestní sazby uvedená v § 88 tr. zák. Obviněná proto měla být uznána vinnou trestným činem ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 písm. a) tr. zák. v jednočinném souběhu s trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1, 3 tr. zák.